

Број: 02/1-50-8-22-35/13
Веза број: 02/1-50-19-1046/13
Сарајево, 06. 11. 2013. године

ЧЛАНОВИМА УСТАВНОПРАВНЕ КОМИСИЈЕ

На основу члана 26. став (2) Пословника Дома народа Парламентарне скупштине БиХ („Службени гласник БиХ”, бр. 33/06, 41/06, 81/06, 91/06, 91/07 и 32/12), након спроведених активности прикупљања, презентовања и закључивања, Канцеларија секретара Уставноправне комисије дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Комисија) члановима Комисије доставља

И Н Ф О Р М А Ц И Ј У о стручном савјетовању о теми:

„Стање изборног законодавства Босне и Херцеговине: изборни систем, изборне једнице, изборна формула, изборни праг, изглед гласачких листића и расподјела мандата”

Уставноправне комисије Дома народа и Представничког дома Парламентарне скупштине БиХ, у сарадњи са Мисијом ОЕБС-а у БиХ, организовале су 06. 11. 2013. године 3. стручно савјетовање о изборном законодавству о теми: **„Стање изборног законодавства Босне и Херцеговине: изборни систем, изборне једнице, изборна формула, изборни праг, изглед гласачких листића и расподјела мандата“** (у даљем тексту: 3. стручно савјетовање).

Савјетовању су присуствовали посланици и делегати у Парламентарној скупштини БиХ, представници Парламента Федерације БиХ, Народне скупштине РС-а, Скупштине Брчко Дистрикта БиХ, Савјета министара БиХ, Уставног суда БиХ, Централне изборне комисије БиХ, међународних организација, амбасадори у БиХ и представници невладиних организација. Овом савјетовању присуствовало је 65 регистрованих учесника, а што је наведено у Списку који се налази у прилогу Информације и њен је саставни дио.

Учесницима стручног савјетовања најприје се обратио председавајући Уставноправне комисије Представничког дома, Шефик Џаферовић, и замјеница шефа Мисије ОЕБС-а у БиХ **Нина Суомалаинен**.

Шефик Цаферовић је захвалио Мисији ОЕБС-а у БиХ на подршци при организовању стручних савјетовања. Рекао је да су оба дома Парламентарне скупштине БиХ донијела одлуку о формирању Интерресорне радне групе за припрему Изборног закона БиХ, која ће бити састављена од три посланика из Представничког дома, три делегата из Дома народа, три представника Савјета министара БиХ и три представника Централне изборне комисије БиХ. Нагласио је да резултати ових стручних савјетовања треба да буду основ за рад Интерресорне радне групе.

Нина Суомалаинен је такође захвалила Мисији ОЕБС-а у БиХ и уставноправним комисијама оба дома Парламентарне скупштине БиХ на организовању 3. стручног савјетовања те кратко је представила Каре Волана, експерта за изборе. Нагласила је да је Изборни закон БиХ, од доношења 2001. године, допуњаван осамнаест пута, те да непотребно и самовољно мијешање у изборни систем може значајно угрозити повјерење гласача. Стога ће Мисија ОЕБС-а у БиХ наставити да пружа помоћ Парламентарној скупштини БиХ у благовременом вођењу расправа о могућим измјенама и усвајању тих измјена Изборног закона БиХ.

Учесницима се обратио **Каре Волан**, стручњак у области избора, који је у првој сесији говорио о изборном систему, изборном прагу, изборној формули и расподјели мандата. Нагласио је да су критеријуми за добар изборни систем: стварање стабилних влада, давање исте важности сваком бирачу и једноставна изборна администрација. Казао је да изборни систем једне државе морају прихватити и странке и јавност. У изборном систему какав има Босна и Херцеговина, са отвореним листама, вишечланим изборним јединицама и компензационим мандатима, повећава се резултат вредновања у пољу географске заступљености, задржава се пропорционална заступљеност странака на највишем нивоу, а повећава се и одговорност. Изборни праг је осмишљен у сврху избјегавања да парламенти постану превише сегментирани. У Изборном закону Босне и Херцеговине, праг за побједу у изборним јединицама и за освајање компензационих мандата је 3% од укупно освојених гласова. Казао је да изборни систем у БиХ омогућава добру заступљеност странака у Представничком дому Парламентарне скупштине БиХ, гдје постоји јасна метода расподјеле и гдје се води рачуна о правилу родне заступљености на листи. Питање које се поставља јесте да ли је број компензационих мандата довољан и ово питање би требало размотрити на наредном стручном савјетовању.

Учесницима се затим обратио **Суад Арнаутовић**, члан Централне изборне комисије БиХ. Казао је да се Босна и Херцеговина, приликом првих демократских избора, определили за систем пропорцијалне презентације, осим за чланове Предсједништва БиХ и за општинске начелнике, односно градоначелнике. Нагласио је да је у погледу критеријума за креирање изборног система, који се тиче осигурања представљености, у Босни и Херцеговини важно утврдити, као претходно питање, какво политичко представљање у земљи желимо: да ли је то територијало представљање, представљање политичких афилација или етничко представљање? Осврнуо се на питање отворених, полуотворених и затворених листи, те изнио предности и мане сваког од ових система.

Рекао је да не преферира тренутно рјешење полуотворених листи, јер је слабо структурирана листа, гдје се праг може подићи на 5% или 10 % уколико странка жели да остане поредак какав је она утврдила. На крају излагања Суад Арнаутовић је изнио своје мишљење у вези са дугорочном реформом избора. У погледу локалних избора, рекао је да треба увести вишемандатне изборне јединице на нивоу општине те да не треба спроводити изборе са једним кандидатом (Сартори: “Трка једног коња”). Такође, казао је да треба увести листе за избор општинског начелника/градоначелника која ће садржавати и име замјеника начелника, затим директан избор градоначелника Сарајева, Мостара и Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине. Рекао је да сматра да треба укинути законски изборни праг од 3% на нивоу општине. Што се тиче општих избора, нагласио је да је потребно укинути изборни праг од 3% за редовне мандате у вишечланим изборним јединицама, изборни праг унутар листе повећати са 5% на 10%, уједначити вишечлане изборне јединице за Представнички дом ПСБиХ, прву и трећу из Републике Српске са бројем бирача или бројем мандата или креирати двије изборне јединице са пет и четири мандата, те уједначити вишечлане изборне јединице, другу и трећу из Федерације Босне и Херцеговине са бројем бирача или бројем мандата.

У току расправе, у оквиру сесије: „Изборни систем, изборни праг, изборна формула и расподјела мандата“, разговарано је о томе на који начин су постојећи изборни систем и изборна формула помогли политичком развоју у Босни и Херцеговини, како постојећи изборни праг утиче на политичке странке, те да ли је постојећа расподјела мандата праведна за све учеснике у изборима? На 3. стручном савјетовању закључено је да је првенствено потребно попунити празнине Изборног закона БиХ настале доношењем неколико одлука Уставног суда БиХ, јер у противном може бити доведено у питање одржавање Општих избора 2014. године.

Шефик Цаферовић је рекао да је неопходно имати систем додјеле мандата без преферирања било кога, који ће бити одговарајући изборном резултату. Изборни резултат осликава легитимитет, стога не би смјело бити разлика између изборног резултата и формуле која изборни резултат претвара у мандате.

Бериз Белкић, посланик у Представничком дому Парламентарне скупштине БиХ, сматра да је због рјешења у Уставу БиХ, гдје је тачно утврђен број мандата из сваког ентитета, врло тешко доћи до реконструкције и реорганизације изборних јединица које би ишле у правцу интеграције друштва и које би Представнички дом учиниле домом грађана, а не ентитета.

Нермина Заимовић-Узуновић, посланица у Представничком дому Парламентарне скупштине БиХ, отворила је другу сесију стручног савјетовања о теми: „Изборне јединице, листе и изглед гласачког листића“.

Скупу се обратио први излагач, **Каре Волан**. Навео је да Представнички дом Парламентарне скупштине БиХ има двадесет један мандат из пет вишечланих изборних јединица из Федерације Босне и Херцеговине, а у Републици Српској имамо девет мандата из три вишечлане изборне јединице. Нагласио је да изборне јединице

треба да буду ревидиране сваке четири године, како би број мјеста по изборној јединици био усклађен са бројем гласача. Рекао је да кандидатске листе могу имати до пет кандидата више од броја који се бира. Не постоји пропис који би одредио минимум у погледу броја кандидата. Рекао је да компензационе листе треба да буду састављене с листе странке изборне јединице. Барем један кандидат мање заступљеног пола треба да буде међу прва два кандидата, два кандидата мање заступљеног пола међу првих пет кандидата и три кандидата мање заступљеног пола међу првих осам кандидата и тако редом. Указао је на одређене проблеме које може проузроковати гласачки листић. Чланови бирачких одбора могу давати ознаке на листић током бројања Могућа рјешања за овакву врсту потешкоћа била би: обавезни глас за само једног кандидата или ограничење на једног кандидата, али не обавезно. Могуће рјешење би било и стављање само једне ознаке на гласачки листић или додавање броја који означава број преференцијалних гласова.

На крају Каре Волан је закључио како треба тежити одређивању математичке формуле за расподјелу мандата изборним јединицама, одређивању минимума броја кандидата на листи осим за независне кандидате, те да умјесто додавања на компензациону листу након избора треба омогућити да се може користити систем најбољег другопласираног на листама изборних јединица. Такође, потребно је размишљати и о промјени изгледа гласачког листића.

Новак Божичковић, члан Централне изборне комисије БиХ, напоменуо је да је Парламентарна скупштина БиХ надлежна за одређивање изборних јединица, те да је обавезна да сваке четири године преиспитује изборне јединице и број мандата додијелих изборним јединицама. Казао је да Парламентарна скупштина БиХ, од доношења Изборног закона БиХ ниједном није преиспитивала изборне јединице. Затим се осврнуо на кандидатске листе. Казао је да су редовне листе полуотворене листе, при чему је максималан број кандидата 10 % или 5 %, а обавезна заступљеност полова 40% . Додјела мандата врши се на основу броја гласова политичких странака које су освојиле више од 5%. Компензационе листе су затворене. Обавезна заступљеност полова је 40%, а додјела мандата врши се на основу поретка.

У расправи која је услиједила истакнуто је да, с циљем одређивања изборних јединица, њихово преиспитивање треба вршити у складу са Изборним закону БиХ, али у неизборној години, те да треба утврдити једноставне и јасне критеријуме за одређивање изборних јединица (број бирача, број становника или број особа које гласају, географске и административне границе), као и да за одређивање изборних јединица треба формирати комисију коју чине независни стручњаци из области избора и права.

Хасан Крехо, члан удружења "Акција грађана", рекао је да би гласачке листиће требало скенирати на самом бирачком мјесту, прије убацивања у гласачку кутију, како би се избјегле злоупотребе. На тај начин бисмо добили транспарентне резултате у јавним медијима. Такође, смањио би се и број неважећих листића, јер би скенирање утицало и на свијест бирача.

Мехмед Брадарих, делегат у Дому народа Парламентарне скупштине БиХ, поставио је два питања. *Прво* питање је да ли се општи и локални избори могу спојити. *Друго* питање је гласило да ли је могуће чланове бирачких одбора на неки начин професионализовати.

Каре Волан је одговорио на прво питање. Казао је да једна држава може имати све изборе у исто вријеме. Постоје два разлога зашто већина држава то не чини. Први је тај што би се кампања водила само о државним питањима, а не и општинским. Други разлог је број гласачких листића и компликованост гласања.

Суад Арнаутовић је казао да Централна изборна комисија БиХ стално указује на проблеме које се тичу избора чланова бирачких одбора, њихове припремљености и обучености. Централна изборна комисија Босне и Херцеговине је на трагу рјешења да сваки члан бирачког одбора прође обуку коју ће по плану и програму организовати Централна изборна комисија Босне и Херцеговине, а реализовати општинска комисија. Сертификати, које би добили чланови бирачког одбора, морали би бити подложни полугодишњој и годишњој провјери.

Нермина Заимовић-Узуновић, посланица у Представничком дому Парламентарне скупштине БиХ, захвалила се организаторима (уставноправним комисијама), Мисији ОЕБС-а у Босни и Херцеговини и свим предавачима и учесницима. Казала је да резултати данашње, као и претходних стручних дебата о стању у изборном законодавству Босне и Херцеговине, треба да помогну члановима Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине али и широј стручној јавности да учествују у изради бољег изборног законодавства у БиХ. Такође, како је истакнуто, препоруке изнесене у данашњој расправи требало би обрадити заједно са препорукама са претходне двије, као и са посљедњом, четвртом расправом, која ће бити одржана у децембру 2013. године, те их доставити новоформираној Интерересорној радној групи за припрему предлога измјена и допуна Изборног закона БиХ, а све с циљем благовремене измјене и допуне Изборног закона Босне и Херцеговине и легитимности општих избора 2014. године.

Канцеларија секретара Уставноправне комисије предлаже да Комисија усвоји ову информацију и достави је Мисији ОЕБС-а у Босни и Херцеговини.

СЕКРЕТАР КОМИСИЈЕ

др Зијад Хасић

Прилог:

- неауторизовани транскрипт стручног савјетовања;
- презентације излагача

